

Interpellatie van Zinnicq Bergmann over niet-benoeming van leden der Eerste Kamer in de provincie Overijssel.

eerst op 16 Juli zijn gemaakt, maar reeds lang vóór dien 16den Juli een onderwerp hebben uitgemaakt van nauwkeurige overweging.

Maar bovendien, al nam men voor een oogenblik aan, dat eerst op 16 Juli het geheele rapport met wat er bij behoort, als vrucht van de overwegingen van den Ministerraad, was tot stand gekomen, dan nog zou er uit blijken, dat de Ministers, op het oogenblik dat zij het rapport aan de Kroon inzonden, niet bekend konden zijn met het bestaan van de vacature. Immers, er geschiedt door den Commissaris der Koningin aan het Departement van Binnenlandsche Zaken nooit mededeeling van een aanvraag om ontslag. Eerst den 18den Juli is er in de *Zwolsche courant* een kort berichtje gekomen, zonder eenig officieel karakter, waarbij werd medegedeeld, dat de heer Schimmelpenninck zijn ontslag had genomen, en eerst in de avondbladen die den 19den Juli d. a. v. hier ter stede verschenen, werd mededeeling van deze zaak gedaan. Maar aangezien het niets was dan een kort courantenberichtje, is het niet ter kennis van eenig Minister gekomen. Op 19 Juli is het ontbindingsbesluit door de Koningin geteekend.

Ik wensch even op deze dagteekeningen te wijzen, om aan te toonen uit de cijfers, dat hetgeen hier door den heer Hoven beweerd werd, alsof bij het nemen van het besluit de ontslagaanvraag van den heer Schimmelpenninck bekend was, metterdaad berust op een verkeerde voorstelling.

Ik ga nu voort met de mededeeling van hetgeen door den heer Hoven gezegd is:

„Bij het nemen van het ontbindingsbesluit was deze vacature bekend, en waar het doel der ontbinding is het verkrijgen eener meerderheid, wat stellig zal gelukken, moet hier, waar denkelijk de meerderheid anders is, de gelegenheid tot het kiezen der aftredende leden niet worden benomen.

„Lettende op art. 67 der Provinciale Wet, hetwelk bepaalt, dat de vergaderingen, gewone of buitengewone, uiterlijk voor 14 dagen mogen worden verdaagd, wensch spreker deze vergadering voor 14 dagen te zien verdaagd, opdat dan ook het nu ontbrekende lid tegenwoordig kan zijn en zijn stem kan uitbrengen in deze zoo hoogst gewichtige zaak. In de vacature zal binnen den door spreker genoemden termijn voorzien kunnen zijn. Dit geeft spreker vrijheid aan de leden der Staten het voorstel te doen, deze vergadering voor 14 dagen te verdagen.

„De voorzitter zegt, dat art. 67 der Provinciale Wet luidt: „De vergadering, gewone of buitengewone, mag uiterlijk voor 14 dagen worden verdaagd.” De strekking van deze bevoegdheid is dat het alleen zal geschieden bij noodzakelijkheid. Of deze noodzakelijkheid hier bestaat, laat spreker aan de beslissing der Staten over. Hij wijst echter op art. 2 van het medegedeelde Koninklijk besluit, waarbij uitdrukkelijk is bepaald, dat de verkiezing heden zal moeten plaats hebben en wensch zich daaraan te houden.

„t Voorstel wordt voldoende ondersteund.

„Niemand verlangt er het woord over, waarna tot de stemming wordt overgegaan. De stemmen staken, 23 tegen 23.”

De namen van de vóór- en tegenstemmers zal ik wel niet behoeven voor te lezen. Het verslag gaat dan voort:

„De voorzitter wijst op art. 76 der Provinciale Wet, 3de alinea, waarin wordt bepaald, dat bij staking van stemmen in een voltallige vergadering het voorstel geacht wordt niet te zijn aangenomen.

„Het voorstel is dus niet aangenomen. Thans zal worden overgegaan tot de verkiezing.

„De heer Hoven heeft met leedwezen het besluit der vergadering vernomen. Ieder gevoelt het groote belang dat hier aan de orde is en ieder weet dat de beslissing, die heden zal worden genomen, een beslissing is, die leiden kan tot een besluit in strijd met den wensch wellicht van de meerderheid. Spreker zal er daarom niet toe medewerken en vertrouwt dat de leden der linkerzijde er allen evenzoo over zullen denken.

„De heer Blijdenstein oppert twijfel of de vergadering wel als een voltallige kan worden beschouwd, daar de heer Schimmelpenninck immers lid blijft tot de geloofsbrieven van zijn opvolger zijn goedgekeurd. Hij houdt dus recht van stemming.

„De voorzitter zegt, dat naar hij alreeds heeft medegedeeld,

door den heer Schimmelpenninck ontslag is genomen als lid der Staten; de bepaling door den heer Blijdenstein bedoeld, geldt voor leden van den gemeenteraad, maar niet voor leden der Provinciale Staten.

„Daarop verlaten de 23 heeren de vergadering.

„De voorzitter constateert dat het aantal aanwezige leden niet meer dan 23 bedraagt. Art. 75 der Provinciale Wet zegt, dat de vergadering niet mag beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

„De vergadering kan dus thans niet beraadslagen of besluiten, wijl het vereischte getal niet bijeen is.

„De vergadering wordt daarop gesloten.”

Ziedaar, Mijnheer de Voorzitter, mijn antwoord op de eerste vraag.

Nu het antwoord op de tweede vraag: of de Regeering acht, dat het op haar weg ligt om het initiatief te nemen tot wegneming van de onregelmatigheid in de samenstelling der Kamer.

Ik behoeft wel niet te zeggen dat deze aangelegenheid voor de Regeering een onderwerp heeft uitgemaakt van langdurige en zeer ernstige overwegingen. In overweging zijn genomen de onderscheiden wegen, waarop men meende, dat de Eerste Kamer in haar samenstelling zou kunnen beantwoorden aan den eisch van art. 82 van de Grondwet.

Na verschillende van die wegen te hebben ingedacht, de gerechtigdheid van die wegen en het raadzame daarvan te hebben nagegaan is de Regeering tot deze slotsom gekomen, dat, waar geen wettelijke aanwijzing bestaat, hoe in dergelijk geval moet worden gehandeld, de Regeering harerzijds niet handelen kon door weer een Koninklijk besluit uit te lokken, en dat, waar toch de samenstelling van de Eerste Kamer niet incompleet kon blijven, het het meest geraden was om het eenige initiatief te nemen wat alsdan overbleef, namelijk om de zaak te doen oplossen bij de wet.

Mijn antwoord op deze vraag luidt dus, dat de Regeering geoordeeld heeft, dat het wel op haar weg ligt om het initiatief te nemen tot wegneming van de bestaande ongelegenheid. Ik kan er bijvoegen, dat de Regeering niet alleen geoordeeld heeft het initiatief te kunnen en te moeten nemen, maar dat dit initiatief reeds genomen is. Van deze zijde is een wetsontwerp in gereedheid gebracht, waarbij de Staten van Overijssel alsnog bevoegd worden verklaard en verplicht om tot de keuze van drie leden van de Eerste Kamer over te gaan. Het daartoe strekkend ontwerp is met Koninklijke machtiging reeds aan den Raad van State verzonden. Tevens zal de schriftelijke en mondelinge behandeling van dit wetsontwerp, zoo in de Tweede als in de Eerste Kamer, de volledige gelegenheid geven aan ieder lid om alle overwegingen en beschouwingen, die in deze uiterst netelige en gewichtige quaestie opduiken, met den ernst dien zij verdient te kunnen voorbrengen en het mondeling debat, alsdan gesteund door voorafgaande schriftelijke voorbereiding, zal als gevolg kunnen hebben, dat zoo van de eene als de andere zijde het debat met volledige kennis van zaken zal kunnen gevoerd worden.

Het antwoord op de derde vraag is door de beantwoording der tweede vervallen. De derde vraag werd alleen gedaan voor de mogelijkheid dat het antwoord op de tweede ontkennend zou zijn. Nu het antwoord op de tweede vraag in bevestigenden zin is uitgevallen, geloof ik niet dat de geachte afgevaardigde bedoelen zal dat ik op de derde vraag nader inga.

De heer van Houten: Mijnheer de Voorzitter! Het is zeker mijn eerste plicht aan ons geacht medelid, den heer van Zinnicq Bergmann, dank te betuigen, dat hij dit onderwerp heeft ter sprake gebracht. Hij is daarbij zeker de tolk van de leden, die meenden dat deze zaak bij onze eerste bijeenkomst en alvorens eenige andere zaak in behandeling te nemen tot klaarheid moest worden gebracht.

Het geval dat een politieke vergadering incompleet is, is natuurlijk niet nieuw. Bij haar constitutie kan het om verschillende redenen voorkomen, dat er plaatsen onvervuld zijn, en wanneer dit in den regelmatigen, gewonen loop der verkiezing en der aanneming van uitgebrachte keuzen plaats heeft, heeft het tot dusverre nooit stoornis in de werkzaamheden gegeven. Wij staan hier echter voor een bijzonder geval. Het is hier niet in den gewonen loop van het verkiezingswerk, dat onze Vergadering incompleet is, maar door omstandigheden, waaraan niet

2de VERGADERING. — 21 SEPTEMBER 1904.

Interpellatie van Zinniq Bergmann over niet-benoeming van leden der Eerste Kamer in de provincie Overijssel.

vreemd is en een handeling van een hoog regeeringsambtenaar, die de vergadering van de Provinciale Staten van Overijssel had te leiden, en de wijze van behandeling door de Regeering van een voorstel van dien hoogen ambtenaar, hetwelk ik onderstel dat bij de Regeering is ingekomen, ofschoon door den Minister geenerlei mededeeling daaromtrent is gedaan.

Ik wensch de handelwijze van den Commissaris en de handelwijze van de Regeering na te gaan en te toetsen aan de betrekkelijke wetsbepalingen, omdat, naar het mij voorkomt, het incompleet van onze Vergadering niet ligt aan de wet, maar aan een eigenaardige en eigendunkelijke toepassing welke aan de wet is gegeven.

Ik moet hier beginnen met een woord te zeggen over het stelsel van de Kieswet.

De Kieswet heeft de regelen, hoe men komt tot de keuze voor twee Staatslichamen: de Eerste Kamer en de Tweede Kamer.

Die twee gevallen staan niet gelijk, want in het eene geval hebben de keuzen plaats door een georganiseerd Staatslichaam: de Provinciale Staten; in het andere geval hebben de keuzen plaats door een wel aangewezen, maar voor elke verkiezing te organiseren politiek lichaam. Vandaar dat de vraag, hoe te handelen, wanneer op een aangewezen dag voor een verkiezing geen keuze geschiedt, om welke reden dan ook, een geheel andere behandeling moest vinden bij de Eerste Kamer dan bij de Tweede Kamer.

Voor de Eerste Kamer wordt niets anders in de Kieswet bepaald en was ook niets anders te bepalen, dan de wijze waarop en de tijd waarop bij het georganiseerd lichaam, dat ad hoc wordt geroepen, de zaak aanhangig is te maken. Verder vindt men ten aanzien van de Eerste Kamer alleen de verwijzing naar de Provinciale Wet.

De leden der Eerste Kamer worden door de Provinciale Staten gekozen op de door de Provinciale Wet bepaalde wijze.

Ten aanzien van de Tweede Kamer vindt men een uitvoerige regeling wat geschieden moet, en daar is in het geval, wat zich hier in Overijssel heeft voorgedaan, voorzien. De dag van de verkiezing bepaald zijnde, kan het natuurlijk voorkomen, dat de kiezers geen lust hebben om tot een verkiezing over te gaan; ook kan het voorkomen, dat er de een of andere verhindering ontstaat, doordat degene, die de lijst aan den burgemeester wil overbrengen een treinongeluk krijgt of andere dergelijke omstandigheden voorkomen, welke ieders fantasie kan nuidenken, waardoor aan den burgemeester geen lijst wordt ingeleverd.

Dit geval brengt dan mede de toepassing van art. 140, dat, wanneer het proces-verbaal van den burgemeester niemand als benoemde aanwijst, deze daarvan kennis geeft aan den Minister van Binnenlandsche Zaken. Binnen 14 dagen moet een nieuwe verkiezing plaats hebben, waarvoor de dag door den Minister van Binnenlandsche Zaken wordt bepaald.

Hetzelfde is ook opgenomen bij de verkiezing voor de Provinciale Staten en den gemeenteraad bij de invoering van het nieuwe procedé van verkiezingen door de Kieswet van 1897.

Waarom is niet iets dergelijks opgenomen, wanneer een keuze door de Provinciale Staten op een bepaalden dag eens niet tot stand komt?

Omdat de wet hier de zaak overbrengt bij een georganiseerd Staatslichaam. Door den dag te bepalen van de verkiezing komt de zaak bij het Staatslichaam aan de orde en nu is in alle redeneering, die ik van den Minister gehoord heb en eenigermate in de wijze, waarop de interpellant zijn interpellatie formuleerde, een dwaalbegrip — indien ik hier ten onrechte een dwaalbegrip onderstel moge de Minister mij straks verbeteren, — namelijk dat de bron van de bevoegdheid der Provinciale Staten om te verkiezen, en die bevoegdheid is enerzijds recht maar anderzijds plicht, ligt in het Koninklijk besluit en niet in de Grondwet, Provinciale Wet en Kieswet.

De Provinciale Staten zijn bevoegd, verplicht het grondwettig aantal plaatsen te vervullen in dit college. Niet de Kroon geeft die bevoegdheid, maar zij organiseert de dagbepaling; beveelt dat op een bepaalden dag wordt samengekomen tot het vervullen van dien grondwettigen plicht. De zaak is daardoor aan de orde in de vergadering op dien dag te houden en wordt verder behandeld op de wijze door de Provinciale Wet aangegeven. Door niet afdoening is die zaak niet van de orde af.

Het schijnt dat de Minister, gelijk ook in verschillende artikelen, welke over deze zaak zijn geschreven, door mij is opgemerkt, deze zaak ongeveer beschouwt als een invitatie om te dineeren. Wil men het woord „gelasten“ gebruiken, wel dan ga men over de grenzen, waar men zu Hofe befohlen wordt te dineeren. Dan ontstaat de bevoegdheid om te dineeren uit de uitnodiging en die bevoegdheid is daardoor ook aan dien bepaalden dag gebonden. Men kan natuurlijk niet een volgenden dag zeggen: ge hebt mij uitgenoodigd te dineeren; hier ben ik. Maar geheel iets anders is het hier met de oproeping om den grondwettigen plicht te vervullen.

De oproeping geschiedt voor een bepaalden dag, maar de handeling geschiedt volgens de Grondwet en de Provinciale Wet.

Vandaar ook dat — ik wil daarop in het voorbijgaan wijzen — de meening alsof wij nu in een toestand zouden geraakt zijn waaruit men slechts door een wet zou kunnen komen, mij al zeer vreemd voorkomt.

Naar mijn opvatting is de zaak nog bij de Provinciale Staten aan de orde. De plicht en het recht van de Provinciale Staten van Overijssel om te benoemen zijn onbetwistbaar. De niet-uitoefening daarvan is geheel accidenteel, het gevolg van den onwil der Regeering om aan de Kroon voor te stellen de Provinciale Staten opnieuw bijeen te roepen.

Wanneer wij hier te doen hadden met een college, dat permanent bijeen was, een gemeenteraad bijv., dat voor het houden van vergaderingen geen oproeping en machtiging van de Kroon noodig had, wel dan zouden wij hebben af te wachten tot de Provinciale Staten hun grondwettigen plicht vervulden. En wanneer de Regeering geen anderen maatregel neemt, d. w. z. wanneer zij ongeneigd is, niet om alsnog een nieuwe oproeping tot verkiezing te doen, zooals de Minister zich blijkbaar voorstelt, maar om een buitengewone machtiging te willen verleen tot bijeenkomst, dan loopt de zaak eenvoudig tot November. Dan is het gevolg dat de Staten, niet kunnende bijeenkomen op buitengewone tijd, met een Koninklijke machtiging, krachtens de wet zonder Koninklijke machtiging in November bijeenkomen, en dan in de gelegenheid zijn hun plicht te vervullen. De inmenging van beschouwingen, die de Regeering aanleiding kunnen hebben gegeven tot het denkbeeld, dat hier een wetsontwerp noodig was, ligt ook geheel buiten de bevoegdheid van de Regeering, want de beoordeeling der geschillen, die kunnen oprijzen, ligt geheel bij deze Kamer, en bij deze Kamer uitsluitend.

De loop van zaken bij passieve houding van de Regeering is, dunkt mij, deze. In November komen de Provinciale Staten bijeen en zij verkiezen leden. Die leden komen hier met hun geloofsbrief. Of die geloofsbrief het recht geeft om hier zitting te nemen, is een vraag die aan ons staat om te beoordeelen buiten eenig advies of inmenging van de Regeering. Elke Kamer onderzoekt de geloofsbriefen en beslist de quaestien, die bij verkiezingen oprijzen; de Regeering hebben wij hierbij niet noodig. Is de meerderheid van meening, dat zij niet wettig gekozen zijn, dan worden zij niet toegelaten en wordt een nieuwe verkiezing uitgeschreven.

De vragen, die na deze interpellatie aan de orde zijn, zijn deze: kunnen wij in dezen incompleten toestand met succes werkzaamheden verrichten? Zijn de werkzaamheden, die wij mochten verrichten, ook aan betwisting wegens illegaliteit onderworpen? Is het voegzaam, dat wij overgaan tot beslissingen die, misschien met enkele stemmen meerderheid genomen, ook uit dien hoofde als illegaal zouden kunnen worden betwist?

Die vragen laat ik op dit oogenblik alle liggen, om nu nog, na het systeem der Kieswet te hebben uiteengezet, de handelingen te toetsen van den Commissaris der Koningin en van den Minister.

De Commissaris der Koningin heeft, ik zou haast zeggen een militaire gewoonte, uit zijn vroegere militaire loopbaan overgebleven, op zijn tegenwoordige loopbaan toegepast. Hij krijgt een last van de Koningin, en aan dien last moet worden voldaan. Vandaar dat hij, naar mijn oordeel, een verkeerd advies aan de Staten geeft. Hij wijst, blijkens het verslag dat ook ik van welwillende zijde ontving, op art. 2 van het medegedeelde Koninklijk besluit, waarbij uitdrukkelijk is bepaald, dat de verkiezing heden zal moeten plaats hebben, en hij wenschte zich daaraan te houden. Voor zijn leiding van de

vergadering der Provinciale Staten is echter het reglement van orde zijn richtsnoer, niet een Koninklijk besluit. Al is dat Koninklijk besluit ingericht op een wijze dat een militair zou zeggen: ik heb mijn last en nu ga ik daarop door, hij moet dien last lezen zooals een dergelijke last gelezen moet worden, waar het een bevoegdheid der vergadering geldt die hij heeft te leiden en een plicht dier vergadering. Dat advies, ik wensch mij daaraan te houden, was een soort bedreiging. Wat zou de Commissaris hebben gedaan, wanneer bij de Provinciale Staten niet toevallig de stemmen hadden gestaakt, maar zij bij meerderheid besloten hadden de vergadering te verdagen?

In hoeverre dat onjuiste advies invloed kan hebben gehad op de stemming van de leden der Staten, die tegen de verdaging hebben gestemd, laat ik in het midden, maar het advies was verkeerd.

Nadat het advies gevolgd was gaat de helft der leden weg. Ik neem nu niet zoozeer aan iemand kwalijk wanneer hij, onmiddellijk voor een quaestie van eenigszins epineusen aard geplaatst, een verkeerde beslissing neemt, maar, de zaak overwegende, is het toch werkelijk een verkeerde beslissing, dat de Commissaris, toen het getal leden incompleet was, de vergadering sloot.

De Provinciale Wet heeft een eigenaardig spraakgebruik, dat in het reglement van orde van de provincie Overijssel nog meer bijzonder uitkomt. Wij spreken hier van een verdaging eener vergadering tot morgen en wij krijgen door een reeks van vergaderingen een zitting. Een ensemble van bijeenkomsten heet hier een zitting en een enkele bijeenkomst heet hier een vergadering, maar bij de Provinciale Wet en in het reglement van orde der provincie Overijssel heet een ensemble van bijeenkomsten een vergadering en een enkele bijeenkomst een zitting.

Nu schreef art. 18 hem een duidelijken plicht voor: wanneer in den loop der zitting het aantal leden tot op de helft is verminderd, wordt de zitting door den voorzitter gesloten. Hij heeft niet de zitting gesloten, maar hij heeft de vergadering gesloten; hij heeft een einde bereid aan de met Koninklijke machtiging bijeengekomen vergadering, daar waar hij volgens het reglement van orde alleen een zitting had moeten sluiten. En met welk gevolg dan? Art. 16 — hier wordt het woord vergadering weder eenigszins anders gebruikt — zegt, dat wanneer door de vergadering na de eerste bijeenkomst geen tijd van bijeenkomst is bepaald, de voorzitter de vergadering bijeenroept op een door hem te bepalen dag en uur. Alzoo: toen het getal leden incompleet was, had hij de zitting te sluiten en een nadere zitting te bepalen.

Nu heeft hij misschien gedacht — altijd in die verkeerde opvatting —, ik kan niet een zitting op den volgenden dag bepalen, want dan mogen de heeren niet meer verkiezen. Dat mag in de eerste plaats niet door hem beoordeeld worden, maar in de tweede plaats heeft hij hier den in zijn eigen veronderstelling gelaten tijd voor de Staten verkort. Gesteld, hij was van meening, dat alleen op den derden Augustus een wettige verkiezing kon plaats hebben, dan mocht hij toch niet ongeveer te kwart vóór drie of drie uur den tijd als geëindigd beschouwen — ik spreek hier in zijn eigen gedachtengang —; dan had hij althans nog een nadere zitting op denzelfden dag moeten beleggen en had hij dien geheelen dag aan de Staten moeten laten om hun plicht te vervullen.

In zijn eigen gedachtengang heeft hij den tijd, welke aan de Overijsselaars daarvoor vrijstond, willekeurig verkort. In den brief door den Minister voorgelezen gaat hij speculeeren over iets, waarover de Minister niet speculeert, dat wil zeggen over den gedachtengang van de leden, die niet ter vergadering aanwezig waren. Hij zegt: ze komen toch niet, voordat de verkiezing te Markelo is afgelopen; daarom laat ik de zaak op zijn beloop. Maar, Mijnheer de President, men kent het spreekwoord: „la nuit porte conseil”, doch men zou ook mogen zeggen: „le diner porte conseil”. Wanneer hij een avondvergadering belegd had, waartoe hij absoluut door zijn eigen gedachtengang verplicht was, dan waren misschien de gemoederen milder gestemd geweest en had men misschien een *modus vivendi* gevonden. Die mogelijkheid althans mocht niet door hem eigenmachtig worden afgesneden. Het kan meer voorkomen en daarom wil ik wel mijn advies geven, dat naar de Provinciale

wet en een reglement van orde als dit een Commissaris de lui bijeen moet houden en van dag tot dag weer oproepen, totdat zij eindelijk hun plicht hebben vervuld. Plichtsverzuim bevrijdt niet van plichtsvervulling. En wanneer hij meende een nieuwe machtiging noodig te hebben om ze langer bijeen te houden, — ik weet niet in hoeverre in de bevoegdheid tot verdaging voor 14 dagen een limiet zou kunnen gelezen worden — maar wanneer hij eenige tijdsoverschrijding moest plegen, die hij meende niet volgens de machtiging tot het bijeenroepen eener buitengewone vergadering te kunnen doen, dan had hij bij de Regeering opnieuw voor een machtiging moeten aankloppen. Maar hij moest ze bijeenhouden totdat de zaak was afgedaan.

En, mijn heeren, als het hem niet gelukte de zaak tot afdoening te brengen, dan waren wij hier ook niet in moeilijkheden, dan was het evident, dat het ontbreken van leden hier lag aan de kiezers en niet aan het Rijksbestuur.

Nu is de Minister in zijn antwoord aan den heer Bergmann eenigszins onvolledig geweest. De Minister heeft gezegd: „mij is geen andere mededeeling geworden dan wat ik voorlees, en ik heb naar aanleiding van die mededeeling nadere inlichtingen gevraagd”. Nu moge de Minister tot aanvulling van de feiten de data melden: wanneer is de mededeeling van de onregelmatigheid ingekomen en wanneer zijn door den Minister nadere inlichtingen gevraagd? En ten tweede moge de Minister zijn mededeeling aanvullen met een antwoord op de vraag of het eerste stuk enkel een mededeeling behelsde dan wel ook een voorstel.

De Commissaris der Koningin sloot de vergadering, volgens hetzelfde stuk dat de Minister zooveen voor zich had en dat ik ook door de welwillendheid van iemand dien ik daarom heb gevraagd, ontvangen heb — zeggende, onder mededeeling van het gebeurde aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, nadere machtiging tot oproeping der Staten te zullen vragen.

Dat is niet een nadere dagsbepaling der verkiezing, maar de Commissaris, in de meening dat hij dien dag de vergadering had te sluiten, had een nieuwe machtiging noodig tot bijeenroeping.

Heeft hij dat voorstel aan de Regeering gedaan? Welke behandeling heeft dat voorstel in den boezem der Regeering ondervonden? Het geldt hier een voorstel tot verkrijgen van een Koninklijke machtiging. Heeft de Minister die Koninklijke machtiging aangevraagd, of wel aan de Koningin een rapport gedaan waarbij hij verzoekt gemachtigd te worden die machtiging niet te verleenen?

De geheele behandeling van dit voorstel is van het grootste gewicht voor de beoordeeling van verschillende vragen die hier kunnen oprijzen, zoowel van staatsrechtelijken aard als ten aanzien van die politieke verantwoordelijkheid die iedere Minister draagt voor de wijze waarop het beheer van een Departement wordt gevoerd.

Ik zou denken, dat het de onmiddellijke plicht van een Minister die een dergelijk voorstel van een Commissaris der Koningin ontvangt, afgescheiden van alle quaestie van de zaak waarover het loopt, is om een rapport te maken aan de Koningin, waarbij verzocht wordt een daartoe strekkend besluit te nemen, wanneer dat behoort te worden toegestaan, of om een machtiging te verleenen om de aanvraag te weigeren, wanneer daarvoor gronden zijn, en dan natuurlijk een beschikking te geven onder mededeeling van die gronden.

De Minister vergeve mij, maar ik moet een vermoeden uitspreken. Is dat onjuist, dan is het niet mijn belang, maar 's Ministers belang dat de onjuistheid van dat vermoeden aan den volke wordt medegedeeld. Dat vermoeden is dit, dat deze zaak niet met de noodige zorg is behandeld. Afwezigheid kan daarbij een oorzaak zijn.

Door de juiste opgaven van data en de mededeeling van den inhoud van het rapport aan de Koningin zal men de gegevens hebben dit te beoordeelen.

De Minister antwoordde den heer van Zinnicq Bergmann, dat hij informatien had gevraagd. Heeft hij die informatien eerst gevraagd, nadat hij van de reis teruggekomen was, dan is een precieus tijd — en misschien een wettelijk precieus tijd — verlopen. Ik voor mij hecht niet aan den termijn van 40 dagen. Die termijn voor de dagsbepaling is een verplichting voor de

Interpellatie van Zinnicq Bergmann over niet-benoeming van leden der Eerste Kamer in de provincie Overijssel.

Koningin, maar niet een beperking van het volksrecht om hier vertegenwoordigd te zijn. Maar al hecht ik hieraan niet, zoo is het bekend genoeg dat anderen er aan hechten; en dan is het een groot verzuim wanneer men onder dergelijke omstandigheden dien termijn laat verlopen.

Wij zijn hier, helaas, eerstens door toedoen van den Commissaris der Koningin, en tweedens door de passieve houding van den Minister van Binnenlandsche Zaken in een zeer onaangename toestand.

Gesteld — om nog een onderstelling te uiten — dat de gevoelens over de voornemens, die de Minister van Binnenlandsche Zaken nu mededeelt als het Regeeringsgevoelen om de „way out” uit deze impasse te vinden, verdeeld zijn, en dat de Eerste of de Tweede Kamer van mijn gevoelen is, dat er volstrekt geen wet noodig is, dan zijn wij nog verder van de wijs.

Ik geloof dat de Minister wel zekere „way out” op zijn weg ziet, maar deze is precair. Daarentegen is er stellig een „way out”, als men mijn gedachte volgt en eenvoudig aan de zaak haar verderen loop late tot November. Wanneer er dan leden in de provincie Overijssel gekozen worden en zich hier met hun geloofsbrieven komen presentereen, dan moge de meerderheid van 's Ministers gevoelen zijn en die geloofsbrieven niet goedkeuren, maar ook dan komt men op legale wijze tot een nieuwe verkiezing. De vraag is dan alleen: wat zal de Kamer doen in den tijd die verloopt totdat de geloofsbrieven zullen inkomen?

Dit is echter een vraag, die alleen aan de Kamer behoort en niet bij deze interpellatie.

De vergadering wordt voor een half uur geschorst en daarna hervat.

De heer van den Biesen: Mijnheer de Voorzitter! Ik had veel liever gezien, dat na de interpellatie van den geachten afgevaardigde uit Noordbrabant en het daarop gegeven antwoord door Zijn Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, de zaak daarmede ware afgelopen en dat het verdere debat zou worden gehouden bij de behandeling van het van de Regeeringstafel toegezegde wetsontwerp; maar nu dit niet heeft mogen plaats vinden en nu niemand anders dan de nieuwe afgevaardigde uit Friesland opstond om het zijne te zeggen naar aanleiding van het gebeurde, vooral naar aanleiding van de rede van den Minister van Binnenlandsche Zaken, moet ik zeggen, dat ik wel een weinig benauwd was. De nieuwe afgevaardigde is ons voorgesteld door de liberale bladen als een nieuwe voorvechter van de liberale partij en nu die Jupiter tonans was opgetreden dacht ik: dat zal der Regeering niet zeer welkom zijn. Maar ik moet zeggen dat, na hetgeen wij gehoord hebben wat de geachte afgevaardigde in het midden heeft gebracht, wij moeten zeggen, dat hetgeen de geachte afgevaardigde zeide meer scherpzinnig dan waar is. Zijn geheele betoog had, mijns inziens, geen andere strekking dan om de streek die uitgehaald is in de Staten van Overijssel, die door de liberale bladen met den naam van oolijke streek is bestempeld, maar waaraan ik een ander epitheton zou geven, dat hier in deze Kamer minder op zijn plaats zou zijn, te trachten te schuiven van die heeren op den rug van de Regeering.

Nu dacht ik, dat uit deze Vergadering ook een stem moest opgaan om de zaak op het standpunt te plaatsen waarop zij staan moet en om de zaak te beschouwen zooals zij zich werkelijk heeft voorgedaan. En dan begin ik met te zeggen, dat hetgeen de geachte afgevaardigde in het midden heeft gebracht om de gedragslijn van de Regeering te ontzenuwen, mijns inziens, van zeer weinig gewicht is.

Ik wensch de redevoering van den geachten afgevaardigde op den voet te volgen.

Zijn eerste bewering was, dat de verkiezing van leden van de Eerste en van de Tweede Kamer zeer verschillende zaken zijn. De verkiezing van leden van de Eerste Kamer is opgedragen aan een georganiseerd lichaam, de Provinciale Staten, hetgeen bij de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer niet het geval is. Ik meende, dat de kiezers, die op de laatstelijk gearresteerde kiezerslijst voorkomen, de geconstitueerde macht zijn die de leden der Tweede Kamer kiest.

De vraag komt hierop neder of de bevoegdheid die aan de Staten gegeven is door haar op zijde mag geschoven worden.

Nu kan, dunkt mij, moeilijk beweerd worden, dat de Staten niet per se bevoegd zijn om de leden van de Eerste Kamer te kiezen. De Regeering bepaalt alleen den dag waarop die bevoegdheid zal uitgeoefend worden, en wat kon nu de Commissaris der Koningin anders doen dan hij gedaan heeft?

Hij moest zich houden aan het Koninklijk besluit en op den daarin aangewezen dag aan de orde stellen de verkiezing van drie leden van de Eerste Kamer, en toen het voorstel tot verdaging was verworpen — het is hier de plaats niet om over het verdagingsvoorstel mijn opinie te zeggen, noch ook om mede te deelen hoe ik zou gehandeld hebben, indien ik lid van de Staten ware geweest — maar toen het voorstel tot verdaging verworpen was, was de mogelijkheid om de vergadering te verdagen tot een anderen dag reddeloos weg en bestond zij niet meer. Een gewone en een buitengewone vergadering van de Provinciale Staten kunnen veertien dagen worden uitgesteld. Dat staat uitdrukkelijk in de Provinciale wet, maar de verdaging is hier verworpen, ergo kon er van een volgende vergadering geen quaestie meer zijn. Nu zegt de geachte afgevaardigde uit Friesland: de Commissaris had de Statenleden niet los moeten laten; hij had den geheelen dag tot zijn beschikking; het lag op zijn lijn om de heeren na den middag nog eens weer bijeen te roepen, dan waren zij misschien wat vroolijker geweest. Ja, Mijnheer de Voorzitter, maar ik weet wel, dat als ik lid van die Staten was geweest, ik eerst mijn leven zou hebben laten verzekeren vóór dat ik naar die avondvergadering was gegaan.

Als de geachte spreker een practisch voorstel had willen doen, dan had hij moeten voorstellen om Provinciale Staten als zij in een dergelijken toestand waren gekomen als die van Overijssel, te behandelen als met de jury elders geschiedt: ze op te sluiten in een zaal met een paar marechaussees voor de deur, en de boodschap er bij: gij komt er niet uit voordat gij de verkiezing volbracht hebt. Men kan dan den heeren wat eten geven en als het twaalf uur geslagen was, het oogenblik dus waarop het Koninklijk besluit ophield te werken, kon men de deur openzetten en de heeren er uit laten. Dat zou practisch zijn, maar om, nadat de helft van de heeren was gaan loopen en zijn onwil had getoond om de verkiezing te doen plaats hebben, de heeren nog eens bijeen te roepen, dat ware kinderwerk geweest, want hetzelfde resultaat zou onherroepelijk zijn verkregen, dat spreekt vanzelf.

Nu heeft de geachte afgevaardigde verder gezegd: waarom al dien omhaal van een wet? Waarom wacht gij niet tot November, dan komen de Staten rechteus bijeen: meenen zij dan dat zij het recht hebben om drie leden van de Eerste Kamer te kiezen, laten zij dat dan doen, de geloofsbrieven komen dan in onze handen en wij kunnen dan uitspreken of die verkiezing wettig wordt geacht of niet.

Ik laat er mij niet over uit op dit oogenblik of zoodanige verkiezing wettig zou zijn of niet, maar dit neemt niet weg, dat de heeren der Regeering dankbaar moeten zijn, dat zij de abnormaliteit die bestaat tusschen de verkiezing door de Provinciale Staten en die voor de gemeenteraden en de Tweede Kamer uit de wet wil lichten en daarvoor in de plaats wil stellen een regeling die evengoed als nu de zooeven genoemde colleges voor het vervolg belet dat dergelijke toestanden voorkomen, waardoor het raderwerk van de verkiezingen voor de Eerste Kamer in eens stop wordt gezet.

Maar, zegt de geachte spreker al weder, maar gesteld eens dat de Tweede Kamer het aangekondigde wetsontwerp verwerpt! Wel, Mijnheer de Voorzitter, het zij zoo, dan zal er een ander middel gezocht moeten worden om aan dezen onhoudbaren toestand te ontkomen, maar de Regeering kan niet anders doen als zij van meening is dat de weg dien zij heeft ingeslagen, de eenige is die kan worden gevolgd. Het is uitdrukkelijk gezegd door den Minister van Binnenlandsche Zaken, dat volgens zijn meening, volgens het oordeel der Regeering, het niet aanging om de Staten weer bijeen te roepen, omdat het geval bij de wet niet voorzien was, maar dat de eenige legale weg om het conflict op te ruimen, was de door hem aangegevene.

En nu wordt door den geachten spreker een gewetensonder-